

Stanovisko k záverečnej konzultácii podľa článku 26 nariadenia Komisie (EÚ) 2017/460 (TAR NC) v súvislosti s návrhom metodiky určovania referenčných cien spoločnosti eustream, a.s.

Dátum: 26.11.2025

Adresát: eustream, a.s.

1. Úvodné stanovisko

Klub 500 predkladá toto stanovisko v rámci verejnej konzultácie k návrhu metodiky a referenčných cien spoločnosti eustream, a.s., predloženej v súlade s článkom 26 nariadenia Komisie (EÚ) 2017/460 (TAR NC). Navrhovaný tarifný model na obdobie od 1. januára 2026 predstavuje výrazné zvýšenie prepravných taríf – z úrovne 365 €/MWh/deň/rok na 620,5 €/MWh/deň/rok (t. j. nárast o približne 70 %). Tento nárast má zásadný vplyv na celkové náklady na dodávku plynu pre slovenský priemysel a predstavuje systémové riziko pre konkurencieschopnosť slovenskej ekonomiky.

2. Všeobecne

Klub 500 upozorňuje, že cenový návrh, ktorým spoločnosť eustream, a.s. navrhuje podstatné zvýšenie počas prebiehajúceho tarifného obdobia neobsahuje transparentné a overiteľné údaje o spôsobe výpočtu cieľových výnosov ani o metodike ocenenia regulačnej bázy aktív. Takéto informácie sú pritom základným predpokladom pre posúdenie oprávnenosti navrhovaných taríf. Bez jasného metodického rámca nemožno preveriť, či tarify odrážajú len skutočné a ekonomicky oprávnené náklady spojené s regulovanou činnosťou.

Predložený návrh taríf, ktorý počíta s viac než 70-percentným nárastom cien bez preukázateľnej zmeny v kvalite alebo rozsahu poskytovaných služieb, môže byť podľa názoru Klubu 500 posudzovaný ako uplatňovanie neprimeraných cien v zmysle článku 102 ZFEÚ. Takéto konanie by bolo nezlučiteľné s princípmi hospodárskej súťaže aj so zásadami spravodlivého prístupu k infraštruktúre.

3. Porušenie princípov oddelenia regulovanej a neregulovanej činnosti

Klub 500 považuje predložený návrh za návrh v rozpore s článkom 7 TAR NC, nariadením 2024/1789 (EÚ) o vnútornom trhu s obnoviteľným plynom, zemným plynom a vodíkom a s § 12 ods. 3 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach, ktoré ukladajú prevádzkovateľovi prepravnej siete povinnosť zabezpečiť, aby: tarify zohľadňovali skutočné náklady súvisiace s poskytovaním

regulovaných služieb, a aby nedochádzalo k krížovým dotáciám medzi vnútroštátnou (prepravnou) a medzisystémovou (tranzitnou) činnosťou. Spoločnosť eustream, a.s. v dokumente uvádza, že „*pri výpadku príjmov z tranzitu ruského plynu, bude nevyhnutné pristúpiť k navýšeniu taríf s cieľom zabezpečiť finančnú udržiateľnosť prevádzky prepravnej siete spoločnosti eustream*“. Týmto priznáva, že výpadok z neregulovanej tranzitnej činnosti má nahradiť prostredníctvom zvýšenia regulovaných taríf. Takýto postup predstavuje neprípustný presun nákladov z neregulovanej činnosti na regulovanú, čo je v priamom rozpore so zákonom aj TAR NC. V praxi to znamená, že priemyselní odberatelia na území SR by mali nahrádzať stratené tržby z medzinárodného tranzitu, ktorý už eustream, a.s. nevykonáva.

4. Nesúlads princípom „cost-reflectivity“ a nediskriminácie

Podľa článku 7 písm. b) a c) TAR NC musí metodika zabezpečiť, aby tarify odrážali reálne náklady spojené s využívaním siete a zabránili neprimeraným krížovým dotáciám. Navrhované tarify spoločnosti eustream, a.s. tieto kritériá podľa názoru Klubu 500 nenapĺňajú: sieť bola vybudovaná pre tranzit v smere východ–západ a jej prevádzkové náklady zostali takmer nezmenené, aj keď objem využitia výrazne poklesol; náklady na udržanie nadmernej infraštruktúry sú premietané do regulovanej zložky platieb – teda na účet domácich odberateľov; takto určené tarify už neodrážajú reálne využívanie siete a stávajú sa disproporčné a diskriminačné voči slovenskému priemyslu.

5. Formálne využitie benchmarkingu bez preukázania efektívnosti

Podľa článku 6 ods. 4 písm. a) nariadenia Komisie (EÚ) 2017/460 (TAR NC) môže byť benchmarking použitý len ako objektívny nástroj na porovnanie cien prepravných taríf s úrovňou v iných členských štátoch, s cieľom dosiahnuť konkurenčnú a efektívnu úroveň cien („cost efficiency“) v rámci EÚ. Pričom ale tiež obišiel, že v súlade s Nariadením 2024/1789 náklady prevádzkovateľa prepravnej siete podliehajú porovnaniu efektívnosti medzi prevádzkovateľmi prepravných sietí.

Spoločnosť eustream však vo svojej metodike benchmarking nepoužila na zrealnenie a zníženie taríf, ale na ospravedlnenie ich vysokej úrovne. Uvádza, že po benchmarkovej úprave majú byť tarify „v intervale medzi priemerom a maximom“ cien v EÚ, pričom minimálne efektívne hodnoty (napr. Česko 25,5 €/MWh/100 km, Maďarsko 28 €/MWh/100 km, alebo tiež Rakúsko Baumgarten (entry+exit) 0.74 €/MWh/deň) sa ignorujú.

Takýto prístup odporuje princípu hospodárnosti a „cost efficiency“, keďže v praxi umožňuje, aby slovenské tarify neodôvodnene patrili medzi najvyššie v Európe – až na úrovni 100 €/MWh/100 km, kým európsky priemer je 76 €/MWh/100 km.

Benchmarking má byť použitý ako nástroj k zrealneniu a znižovaniu nákladov smerom k najnižším efektívnym hodnotám, nie ako formálne zdôvodnenie vyšších cien. V navrhovanej forme sa tak stáva len formálnym krokom bez regulačného účinku a bez reálnej kontroly efektívnosti nákladov.

6. Potreba zavedenia osobitnej sadzby pre veľkých odberateľov a podniky využívajúce plyn ako surovinu

Klub 500 zároveň navrhuje, že v prípade ak by ÚRSO pripustil toto spoločnosťou eustream, a.s. navrhované zvýšenie, aby sa v rámci tarifného modelu zaviedla osobitná sadzba pre odberateľov s vysokým odberom plynu alebo pre podniky, ktoré využívajú zemný plyn ako technologickú surovinu.

Takýto prístup je bežnou praxou v mnohých členských štátoch EÚ, kde má za cieľ zohľadniť špecifickú úlohu energeticky náročných odvetví pri tvorbe pridanej hodnoty, zamestnanosti a exportu. Uplatnenie jednotnej sadzby bez ohľadu na charakter a intenzitu odberu vedie k neprimeranému zaťaženiu veľkých priemyselných odberateľov a odberateľov, ktorí plyn využívajú ako vstupnú surovinu, nie len ako energetické médium.

Z tohto dôvodu Klub 500 žiada, aby spoločnosť eustream, a.s. iniciovala úpravu metodiky tak, aby veľkí odberatelia a technologickí spotrebitelia plynu mohli využívať osobitnú, zníženú tarifu. Takéto riešenie by bolo plne v súlade s princípmi nediskriminácie, hospodárnosti a cost-reflectivity podľa článku 7 TAR NC a zároveň by znížilo riziko presunu výroby mimo územia Slovenskej republiky.

7. Návrhy Klubu 500

1. Preskúmať návrh z pohľadu možného porušenia čl. 7 TAR NC a § 12 ods. 3 zákona č. 250/2012 Z. z., ako aj článku 102 ZFEÚ
2. Doplniť návrh o transparentné a overiteľné údaje o spôsobe výpočtu cieľových výnosov a o metodike ocenenia regulačnej bázy aktív.
3. Jasne oddeliť náklady na prevádzku infraštruktúry používanej pre tranzit od nákladov na vnútroštátnu prepravu, resp. jednoznačné a transparentné oddelenie regulačných báz aktív.
4. Preskúmať, aktualizovať a nanovo uplatniť metodiku benchmarkingu z pohľadu jej súladu s čl. 26 TAR NC tak, aby porovnávanie vychádzalo z taríf najbližších a najefektívnejších krajín EÚ cez ktoré sa na Slovensko plyn prepravuje (napr. Česko, Maďarsko, Rakúsko). Len tak možno zabezpečiť, že tarify budú skutočne odrážať efektívne náklady, a nie nevyužitú kapacitu prepravnej siete.
5. Nanovo prepočítať tarifný model s cieľom zabezpečiť cost-reflective a nediskriminačné tarify pre domácich odberateľov.
6. Preložiť informáciu, akým spôsobom vstupujú nedobytné pohľadávky naakumulované v účtovníctve do kalkulácie na výpočet ceny.

8. Záver

Klub 500 žiada, spoločnosť EUSTREAM, a.s. zosúladiť predložený návrh s platnými právnymi predpismi. Z pohľadu Klubu 500 sa totiž jedná o precedens, nakoľko spoločnosť uvedeným návrhom prenáša majetok, ktorý nepotrebuje na výkon regulovanej činnosti do odpisovania a regulovanej ceny. Z pohľadu Klubu 500 má byť prioritou zachovanie primeraných a konkurencieschopných taríf ktoré je nevyhnutné pre stabilitu a budúcnosť slovenského priemyslu, zamestnanosti a sociálneho zmieru.

Za Klub 500

